

Itt a' Nagy Újság

Frantzia Országból:

Red' állott a' Király, az új Konstitutióra minden feltétel nélkül. — Ezt bizonyítja az itt következő nyomos Levél, melyet e' folyó Hónapnak 13-dikán küldött a' Király, az Igazságra ügyelő Minister által a' Nemzet - Gyűlésébe.

Ez az:

Uraim!

Figyelmetesen megvizsgáltam a' Konstitutió' Summáját, melyet az Urak, jóvá hagyás végett terjesztettek nékem előmbe. El fogadom én azt, 's végre is hajtatom. — Ezen ki-nyilatkoztatás olégséges lehetett volna más időben; de most kötelességemmé teszi azt nékem a' Nemzet' java: 's magam is tartozásomnak esmérem, hogy az én indító okaimat fel fedezzem.

Uralkodásomnak mindjárt a' kezdetében óhajtottam én, a' vissza-éléseknek el-töröltetését; és az Igazgatásnak minden részeire nézve, a' közönséges értelmet kívántam venni sinór-mértékül. A' Státus' jövedelmei, és költségei között nagy egyenetlenséget okoztanak sok dolgok, a' melyek közzé kell számlálni az én Uralkodásom' kezdetekor volt állapotját a' Kintstárnak; valamint azon ditsősséges Hadra meg kívántatott témerdek költségeket is, a' mely sok ideig folytatódott, az adónak meg-nagyobbíttatása nélkül.

Meg illetődven a' Státus' állapotjának igen rossz karban való létén, nem tsak eszközöket kerestem, a' gonosznak meg orvoslására; hanem szükségesnek itéltem, hogy annak vizsontag való

C c

elől.

elől-kerülhetése is meg akadályoztassék. Meghatároztam magamban, hogy a' Népnek bóldogságát állandó fundamentomra építsem, és azt a' hatalmat is, melly kezemben vólt, meg-másíthatatlan szabásoknak (*regulák*nak) vessm alá-jok; melly meg-határozásomnak végre-hajtására magam mellé hívtam a' Nemzetet. A' Státus' változtatása történeteinek folyamata közben, soha se változtattam én meg előbbeni értelmemet.

Minekutánna a' Státusnak régi Alkotványát el rontották az Urak, 's annak helyébe a' magok munkájának első próbáit kezdték iktatni: nem halasztottam én, az ebbe való meg-egyezésem' ki-nyilatkoztatását akkorra, midőn majd az egész Konstitutió nyilvánvaló fogna lenni előttem. Előbb helybe-hagytam én az említett részeknek bé-hozását, mint meg ítélfhettem volna áttallyában az Egészlet; és ha a' rendeletlenségek, mellyek majd minden Státus-változtatással egybe vóltak még köttetve, gyakor izben keserítették is az én szivemet; azzal a' reménységgel hizelkedtem mindazáltal magamnak, hogy majd az új Hatalom' kezében ismét meg jó előbbeni ereje a' Törvénynek, 's a' szerént, a' mint közelíteni fognak a' magok Munkájok' végéhez az Urak, a' Törvénynek is minden nap nagyobb nagyobb tiszteletet fog szerezni; melly nélkül se szabad, se bóldog nem lehet a' Nép. Sok ideig támaszkodtam én erre a' reménységre, 's tsupán akkor változtattam gondolatimat, midőn el távozott az (a' reménység) tőlem.

Emlékezzék ki ki azon szempillantásra, midőn én *Párist* el hagytam. A' Konstitutió közel vólt már akkor a' végéhez; még is úgy tettett, hogy naponként fogyatkozik a' Törvény' ereje. Nem hogy meg állapodtak volna az értelmek: hanem inkább sok ágakra el ofzoltak; és a' legzabolátlanabb értelmek láttattak egyedül kedvet
ta-

találni. Hátár - nélkül, valóvá lett az írásbéli vakmerőség. Semmi Hatalom nem tartatott többé tiszteletben. Nem ítélhettem úgy többé, hogy a' Köz-akaratnak ki-fejezéseí vólnának a' Törvények, mellyeket, akármerre tekintettem, mindenütt erőteleneknek, 's tehetetleneknek láttam.

Meg kell yallanom, hogy ha az Urak akkor terjéztették volna én előmbé a' Konstitutzíót: nem hittem volna, hogy annak el-fogadását meg engedje énnékem a' Nép' java, a' melly mindenkorí 's egyedül való út-mutatóm énnékem. Nékem tsak. egyy értelmem vólt, tsak egy *Plán*umot tsináltam magamnak. Sem egy, sem más Részhez nem akartam magamat kaptsolni, hogy meg tudhatnám, mi légyen a' Nemzetnek valóságos kívánsága.

Azon indító okoknak, mellyek akkor vezérlettek engemet, nints már ma többé helyek. Attól az időtől fogva, az Urak is színtúgy tárgyaivá lettek azon alkalmatlanságoknak, gonofzoknak, és vissza-éléseknek, a' mellyek ellen én panaszolkodtam.

Ki nyilatkoztatták az Urak magok akaratjokat, a' jó rendnek újjonnan való helyre-állítása eránt; figyelmetes szemeket fordítottak, a' Seregnek rossz fenytékben való létélére; által-látták a' Könyvnyomtatással való vissza-élés' meggátolásának szükséges vóltát. Midőn fel olvasták az Urak a' magok munkájokat, külömbkülömbféle Tzikkelyeket tettek a' *regulamentáris Tzikkelyek* közzé, mellyek úgy terjéztettek vólt nékem előmbé, mint *Konstitutzionálisok*; törvényes formáját is szabtak az Urak, hogy kellessék azon Törvényeket meg visgálni, mellyeket *Konstitutzionálisokká* tettek."

Folytatása következik.

Magyar Ország.

Pestről azt értyük, hogy a' két Zsinatoknak elegyes Deputátziója egy közönséges Consistóriumnak fel állásáról tanátskozik: a' melly Consistóriumnak kötelessége fog lenni az egyházi igazgatáson kívül, a' két Fél, t. i. az *Evangélikusok*, és *Reformátusok* eggyesülésének eszközése.

Egy hitelés Levél érkezett a' napokban Debretzenből Bétsbe német nyelven, a' mellynek értelmét olly reménységgel iktatjuk Irásunkba, hogy ez által is eszközölhetjük Hazánkban, a' mit olly igen óhajtunk, 's óhajt velünk egygyütt minden okos Hazafi, t. i. a' Nemzetek megkülönböztetgetése nélkül való Emberi Szeretetnek terjedését; 's a' gyalázatos, és veszedelmes Babonáságnak kiirtódását:

„A' napokkan, igen rút világ vólt itt Debretzenben. Hét rendbéli égések által, száz harmintzhat házak lettek lángok' prédáivá. Mindjárt az első égéskor, a' kvártélyos Katonákra vólt a' gyanúság, ámbár fundamentom nélkül. A' második és harmadik égéskor, annyira nevedett már az előbbeni gyanúság (jöllehet még ekkor se tudott senki is leg kisebb próbát is felhozni a' Kvártélyosok ellen) hogy egy Katonát kegyetlenül meg vertek a' Lakosok, mást pedig úgy meg sebessítettek, hogy kevés idő múlva meg hólt. Nagyobb szerentsétlenségeknek el távoztatása végett, el rendeltetett innen a' Katonóság *Nagyváradra*. Sok bosszúságokat kellett nékie elmentekor szenvedni a' Néptől. Közélebb, még a' mezőn is el állották egy levél-vivő Katonának az útyát nérmelly ide való Lakosok. A' mioltá'ól fogva már minisemek itt Katonák, megént három égések vóltak, 's most fogva is

van

van már egy szolgáló, a' ki azt vallotta, hogy ő maga két helyen gyűjtött, és más gyűjtogató társait is vallotta ki; azonban még sem ízünt meg a' Katonákra való gyanakodás. Sokan vagynak a' Nép' sepredéke között olly boldogtalanok, 's valóban szánakodásra méltó esztelenek, kik az-
zal tartják, hogy a' Katonák el-változnak kutyákká és matskákká, 's úgy gyűjtogatnak; a' minthogy csoportonként lehetett látni a' vasvillás Embereket, kik nagy ordítások között kergették 's verték agyon a' szegény ártatlan ebeket, 's annakutánna a' döglött kutyának mindenkor el-vágták egy fülét, és egy lábát, hogy *). — Mar most predikáltziók fognak tartatni a' Ref. Templomokban, az említett szörnyű babonaság ellen. — Elegyes Kommisszió is fog rendeltetni a' F. Helytartó Tanátsból, és a' Generál-Kommandótól, az egész történetnek voltaképpen való meg - vizsgálására. “

Pestről, Sept. 12-dikén. „Azon három gazdag buza töveket, melyekről U árkussokban emlékeztek az Urak, magam is vizsgáltam. Kioldozván őket papiros borítékjokból, le veregettem

*) *Mi okon vágták el a' meg-öltt ebeknek fülöket és lábokat? már azt íszonyodtunk le-írni. — Ha másutt történt volna ez a' szörnyű babonaság, még sem lehetne rajta annyira tsudálkozni. De hogy Debretzenben esett, már azon nem győznek bámúlni, valakik hallják e' dolgot. — A' Budai Zsinat alkalmatosságot vett, úgy hiszük, ezen történetnek hallásából, mind az Oskolai, mind a' Templombéli Tanítás' módjának tökéltesebbítésére.*

tem a' közzéjek szorított földet, 's azt fekete homoknak találtam. Örültem rajta vizsgálásom közben, hogy íme' maga a' tapasztalás meggyőzhet itt kit kit azon sarkallatoknak igazságáról, melyekről sokan úgy gondolkoztak, hogy azokat csak magától gondolta a' *Szorgalmatos Mezei Gazda*' Szerzője.

*Az első Darabnak 126-dik levelén t. i. e' va-
gyon:* hogy a' buza sokkal jobban terem a' kapáltt földben, mint a' szántásban. — Példák erre az említett három buza-tövek, melyek kertben termettek olly gazdagon, Kertész' gondviselése alatt.

A' 216-dik levélen, azt mondja a' Szerző: hogy a' buzának termékenysége mind ekkoráig sints meg-határozva. — Erre is bizonyságok a' három buza-tövek: mert egy szem buza három ezer szemnél többet termett.

A' 87-dik levélen ezt olvassuk: A' homok sok helyeken felette termékenynek állítatik. — Ezen rendkívülvaló három buza-tövek fekete homokban termettek, a' mint oda fellyebb megjegyzettem.

A' 214-dik levélen a' mondatik: hogy a' ritka vetés, nagy gazdaság. A' szóban forgó három buza-tövek, egy egy lábnyi messzeségre voltak termő földjökben egymástól.

Ha a' Gazdaságról tanító Könyvek' útmutatásaik szerént, magok is gyakor próbákat fognak tenni a' Gazdák: bizonynyal meg fogják az említett Könyveknek hasznos voltokat tapasztalni, melyeket még most sok értetlenek úgy néznek, mint valamelly mesés könyveket.

Poson-Vármegyéből írja egy jó Barátunk: „Kántzellárius Gróf Pálffy Károly ő Kegyelmesége, meg érkezett már a' *Spuai*, *Pillnítzi*, és *Prágai* útyából. Ezen hónapnak a' végéig, *Malatzkán* fog maradni a' jószágában. A' tűz' alkalma-
ma-

matosságával el-szaladott tsödörei, mind megkerültek immár; de a' szamár Pásztor tsak oda van. “

T s e h O r s z á g .

Midön a' Felséges Tsászárnénak Tseh Kirdlynévá lett koronáztatásáról tevének emlékezetet: meg ígértük , hogy közleni fogjuk azon tzeremoniákat , a' mellyek tették ezen pompa , 's a' Király' koronáztatásának pompája között való külömbséget. Ime most tellyesítjük ígértünket :

Reggeli 8 órakor fel gyülekeztek az Udvarba, a' férjfiúi Nemből való Nemességen kívül, az Udvari Dámák, és az Ország' Fő Tisztviselőinek Feleségeik. — Tizedfél órakor, a' Tsászár' Szobájáig kísérték a' Dámák a' Tsászárnét, a' melly szobába bé hívta a' Fő Kamarás az Ország' Tisztviselőit, 's által adta nékiek az Ország' Jegyeit.

A' Templomba való menetel, szintén olyan pompával ment egyébaránt ekkor is végbe, mint a' Király' koronáztatása alkalmatosságaival; hanem hogy ez úttal ketten mentek ő Felségek azon Eg alatt, mellyet a' Polgármester, két Al-Polgármesterek, és öt Tanátsbéliek vittek. Jobb felől ment Tsászár ő Felsége, Tsászári Koronájában díszeskedve. Bal felől vezette a' Tsászárnét a' maga Fő Udvari Mestere. Fejében tündöklött Tsászárné ő Felségének a' házi Korona; testét pedig arannyal ki-varrott ezüst materiából készült ruha fedte. A' Tsászár' ruhájának hátúlról nyuló részét, egy Nemes Iffjú; a' Tsászárnéét pedig az Udv. Fő Mester-Alfzony H. *Battyániné* vitte.

A' *Baldagin* után mentek a' Hertzegnék; a' Fő Burggráfné; az Udvari Dámák; végre az Ország' Fő Tisztviselői' Feleségeik, vagy azoknak Helytartóik.

El

El érkezvén a' Templomba, bé ült a' Tsászár, az Óltár' evangéliomos oldala felől készült Trónusába; a' Tsászárné pedig a' Szent *Ventzel* Kápolnájához ment, mellynek ajtajánál várta ő Felségét a' *Hradsini* Apátság' Fejedelem-Affzonya *Mária Anna* Fő Hertzeg-Affzony *), ki minden pompa nélkül ment volt már oda, az ő Felségek' pompás érkezések előtt. A' Kápolnában, mellynek pádimentoma fejr és veres posztóval volt bé vonva, le térdepelt ő Felsége a' számára készített könyörgő székbe, 's egy rövid könyörgés' elmondása után le ült, egy hátra felé álló karos székbe, a' mellyből fogadta el *Mária Anna* F. H. Affzonynak jó kívánságait.

A' Fő Kántzelláriusné, fel vette ezentúl az Óltárról, a' drága kövekkel ki-rakott Hertzegi arany Koszorút, 's tette azt *Mária Anna* Fő H. Affzony' fejére. — Azonközben fel-öltözött a' Konfokrátor, a' körülötte lévő Papsággal együtt a' Segrestyében. Midőn annakutánna a' Kápolnába érkezett volna a' Konfokrátor, a' Papsággal egyetemben: kezébe vette az örökös Fő Altárnok a' meg aranyozott Kenyeret; a' Fő Konyhamester pedig a' meg-ezüstöztettet; a' Fő Pohárnok a' meg-aranyozott boros hordótskát, 's az Affiense (Segédje) a' meg ezüstöztettet; hasonlóképpen kezekbe vették minden Országos Fő Tisztviselők is a' magok Jegyeiket: ki indultak azokkal a' Kápolnából, kiket ő Felsége is követett, trombita 's dob szó alatt, és midőn a' Kápolná' ajtajához ért volna, meg áldatott az Érsektől; melly meg lévén, ment a' nagy Óltárhoz, 's az ott

*) Ezen folyó hónapnak 8-dikán iktattatott bé Fejedelem-Affzonyi Tisztibe, melly tzeremonián jelen volt az Udvar is, minden Fő Méltóságokkal együtt.

ott számára készítettett *Baldagin* alatt le térdepelt, a' Fő H. Affzony pedig, 's a' két Affistensek, az Udvar. Fő Mesterné, a' Fő Hertzezné' Fő Udvari-Mestere, 's a' Dámák el foglalták a' magok helyeiket; valamint az Érsek, a' Papság, 's az Ország' Fő Tisztviselői is a' magokéit.

Kevés idő múlva, a' nagy Óltárhoz indúlt a' Tsászfár, a' Trónusa körül vólt Tisztviselők' seregében, 's fel érvén annak grádittsain, megállapodott az Érseknél. Minekutánna oda érkezett volna a' Tsászfárné is, kit a' maga Udvar. Fő Mestere vezetett karjánál fogva, 's a' Fő Hertzeg Affzony, és a' két Affistensek kísérték: elő mutatta Tsászfár ő Felsége a' F. Tsászfárnét a' Konfektornak, 's azzal vissza tért a' maga Trónusába. A' Tsászfárné le térdepelt az Óltár' alsó léptsőjére, le vétette fejéből a' házi Koronát, 's le borúlt artzúlatjával elő felé, a' midőn a' Litániát mondta az Érsek. Aldás fejezte bé a' Litániát, mellyre maga is felelt a' Tsászfár, a' Papsággal együtt.

A' Litánia után fel kelt a' Fels. Tsászfárné, viszont fejébe tétette magának a' házi Koronát, 's vissza tért előbbeni kísézőivel együtt a' Baldagin alá. Ekkor reá kezdte az Érsek a' Sz. Misét. — A' Levél (Epistola) után, ismét az Óltár eleibe ment Tsászfárné ő Felsége, a' holott is hozzá készítettett, az Udvari Fő Mester-Affzony, és az Ország' Fő Kamarásnéja által, a' Sz. Olajjal való fel-kenetetéshez, melly t. i. a' jobb karján, 's két vállai között lett, a' Konfektör által.

A' fel-kenetést követett könyörgés után, az Óltár megé ment ő Felsége, hogy ott az olajat le törölteffe, 's fel igazította a' ruháját. E' meg lévén, vissza tért ő Felsége az Óltár eleibe. A' Fő Hertzeg-Affzony, le vevén ekkor a' Koronát a' nagy Óltárról, adta azt a' Konfektornak. Az Ország' Fő Kamarásnéja pedig fel-illette
Tsá.

Tsászárné ő Felsége' fejére a' Korona alá való veres atlaz sipkát, melyet az Ország' Al Kamarássának Helytartója a' Kir. Tábla' első Tanátsossa tartott egy aranyozott tsészén. A' Koronát *Mária Anna* Fő Hertzeg-Affzony tette fel az ő Felsége' fejébe; a' Konsekrátornak, és a' Fő Burggráfnak segítségével.

A' Koronázás' végzésével, le vette a' Fő H. Affzony az Óltárról az Ország' Almáját, 's a' Kir. Páltzát; az elsőt adta az Ország' Fő Birájának, a' másodikat az Ország' Fő Irójának, kik ismét mind ketten a' Konsekrátornak adták azokat; ez pedig Tsászárné ő Felségének: a' Kir. Páltzát ugyan jobb, az Ország' Almáját pedig bal kezébe. Végezvén az ekkor mondani szokott meg-fzóllítást, reá kezdte az Érsek, dob 's trombita szózatok között a' *Te Deumot*. Ekkor meg fzóllaltak az ágyúk a' Vár' bástyáin, 's minden tornyokban a' harangok.

A' nagy Mise, akként folytatott továbbá, 's végeztetett is, mint a' Király' koronáztatása alkalmatosságával.

Az Udvarba való vissza-menetel, tsak abban különbözött az onnan lett jöveteltől, hogy *Mária Anna* Fő Hertzeg-Affzony egy lépésnyi messze-ségre követte az édes Annyát Tsászárné ő Felségét. Mindjárt óldalvást pedig, az Affsiensek mentek a' Tsászárné mellett.

El érkezvén az Ebéd' ideje, le ültek ő Felségek a' Tsászárr, és Tsászárné, úgy nem különben *Mária Anna* Fő Hertzeg-Affzony egy Afztalhoz. — Minekutánna ittak volna ő Ts. 's Kir. Felségek mind ketten egymás' egésségeért, le ültek az Ország' Fő Tisztviselői' Feleségeik is, a' magok Vendégeikkel együtt, különös Afztalokhoz. — A' Ministerek', Országos Fő Tisztek', örökös Hivatalviselők', Kamarások', 's más Fő Személyek' számára is voltak afztalok terítve a' Ts. 's Kir.

's Kir. Udvar' rendeléséből. — Három Chorusból zengett Ebéd alatt az ének, és musika.

A' Prágai Zsidóság, derekassan ki tett magáért az újjonnan meg - koronáztatott Tseh Király eránt való tiszteletének 's szeretetének meg - mutatójában. Egy Templomot készíttetett a' többek között, melly felett lebegett a' *Hir (Fama)* ezen írással: *Hirdetni fogom a' jóltévőséget.* ('Solt. 40 v. 10). Belől a' Templomban szemléltettek ő Felségeknek Melly - Képeik, mellyek felett egy, tellyes erejében lévő nap tündöklött, illy alól-írással: *Örökké fog tartani az ő neve, hasonló az ő Királyi Széke én előttem a' Naphoz.* ('Solt. 89. v. 37). A' Képek alatt szemléltetett a' Tseh Orfzlány, 's Mofes első Könyve' 49. Részéből vólt a' 9-dik vers hozzá alkalmaztatva: *Le-fekszik, mint egy Orfzlány; ki fogja őtet fel-költeni.* A' Tsáfszár' Képe mellett olvastatott a' 45-dik 'Solt. 8-dik verse: *Szeretted a' jóságot, gyűlölted a' rosszaságot; azért kent fel Tégedet az Isten.* A' Tsáfszárné' Képe mellett pedig a' 45-dik 'Soltár. 11-dik verse: *Az Innepet ékesítik a' Fejedelmek' Leányai; a' te jobb kezed felől szeretet sugározik.*

Amá' nagy emlékezetű *Mendelfohn'* ízlése szerént különös szép éneket, 's könyörgést is készíttetett a' *Tseh Ország* Zsidóság ezen örvendetes alkalmatosságra, mellyet *Ns Poper* Úr az említett Zsidóság' Elöljárója ezerszer nyomtattatott ki tulajdon költségén, 's a' nyomtatványokat ingyen el osztogattatta. Adatott azokból a' Német Oskola - Mesterek által egyet egyet azon ötven szegény Zsidó Gyermeknek is, kik a' Felség' Prágai pompás Bémenetelének alkalmatosságával új köntösökben díszeskedtek, 's tartoztak ezen ötven Gyermeknek minden nap el mondani az említett könyörgést, míg a' Koronázás' pompája tartott.

Török

Török Birodalom.

Jul. 30-dikán költ *Konstántzinápolyi Levélből* ezeket olvassuk:

„Kimondhatatlan rémulést okozott itt egygy olly szomorú hirnek vétele, melly a' *Mohammed*' Vallásának, 's az egéllz *Ottománi Birodalomnak* végső yefzedelmét láttatik előre jelenteni. Ötven ezerig valónál felesebb számú *Arabsság* valósággal el foglalta *Mekka* Városát, 's az ott vólt kintseket el rabolta; (Ezen történetről emlékeztünk mi már Y árkusunkban) az oda való *Seriffet* (Fejedelmet) tífzségétől meg fosztotta, 's a' maga Elöljárói közzül tett egyyet annak helyébe. A' *Mahomet*' temető helye látására indúlt *Konstántzinápolyi* Törököknek, *Syriában* esett ezen dolog értésekre; azért is nem meréfszlettek tovább menni. Nagy nyughatatlansággal várják itt a' további tudósításokat. A' *Diván* gyakran öfzve gyűl tanátskozni. Zengenek a' Templomok a' *Mahomet*' hív Követőinek könyörgéseiktől. — „Nem elég már (illy panaszra fakad a' Nép), hogy a' mi *Seregeink* szüntelen verettetnek *Europában*; hanem még a' *Próféta*' temető helye is szentségtelenné tétetik *Asiában*?“ A' Tsálfár is nagyon meg vagy on illetődve, 's minden erejét meg akarja vetni, hogy egy nagy *Sereget* küldjön a' Pártosok ellen. De a' Gyermekek is tudja, melly bajos légyen a' Nagy Úrnak ebbéli szándékában boldogúlni egygy olly had után, melly mind a' Kintstárt ki űritette, mind az Országot ki pufztította; 's kivált: mivel olly Tartományban vagy nak a' Pártosok, mint *Arábia*, mellynek leg nagyobb része kietlen homok pufztákból, és köfzik-lákból áll.“

Elegyes

Elegyes Történetek.

Károly Fő Hertzeg, ezen folyó hónapnak 20-dikán indúlt el *Prágából Brüsszelbe.*

Egy *Génuai* Levélben, olly szép ábrázolását találtuk az oda való Nemességnek, hogy el nem múlathattuk azt Irásunkba is beiktatni. Így következik a' Levél' foglalatja :

„*Génudban, Aristokratika* ugyan az Igazgatás' formája; de az *Aristokraták* (a' Nemések) tsupán a' Státus' köz-dolgainak helyes folyamatjára vigyáznak; semmi különös privilégiumokkal nem bírnak ők; ingyen viselik az Igazgatásbéli tisztségeket; a' zsiros hivatalok mind a' második rendbéli Polgárság' kezínél vagynak. Kik ki tökéletes birtokában vagyunk nálunk a' polgári jusoknak. Midőn a' *Génuai Nép* ki hajtotta az *Austriaiakat* a' Közönséges Társaságból a' Nemesség' segítsége nélkül, részt kívánhatott volna akkor magának az Igazgatásból; de mivelhogy tsupán a' kereskedésen, és kézi munkán kap: örömet az *Aristokraták'* kezekben hagyta a' *Politikum Jusoknak* ki-szolgáltatását, vagy a' Státus' köz-dolgainak helyes el-intézését, úgy-mint a' mellynek gyakorlásában soha se mentek túl, az igazságnak, és mértékletességnek határain. Ha vagynak is valamelly vissza-élések a' mi Igazgatásunkban: kevesek azok, 's zúgoló-dás nélkül el szenvedi azokat a' Nép, mivelhogy ő közötté és a' Nemesség között semmi más harmadik Rend nintsen. Úgy láttzik, hogy sokan nem különböztetik jól meg a' törvényes, vagy Konstitutzio szerént való *Aristokratziát*, az Uralkodásba való be-folyásoktól az *Aristokratáknak*. A' *Génuai Aristokraták* a' törvények által uralkodnak, 's kérdőre vonhatja őket a' Nép, ha veszi észre, hogy azok tulajdon tettzések szzerént,

vagy

vagy igazságtalanúl gyakorolják a' nállok lévő hatalmat. A' *Frantzia Aristokraták* ellenben felszabadítottaknak tartották magokat, az Igazgatásban való rész-vétel által a' ragadozásra, szabad akaratjuk szerént szorongatták, 's húzták vonták a' Népet, 's mind ezt a' Fejedelem' nevében tselekedték, úgymint a' kin egyedül magán feküdt a' 'számolás' terhe. Az én hallottomra (így ír a' Levélíró) sok ki-kölközött *Frantzia* Nemesek hasonlították öfzve magokat a' *Genuai* Nemességgel. De mit tselekedtek ők a' Népért? Abban mesterkedtek mindúntalan, hogy' fejhesék a' Népet. Itt ellenben, akarmerre megy az Ember, mindenütt Emlékeztetőit (*Monumentumait*) szemléli a' Nemesek' hazafiúi szereteteknek. Egy Város sinsz a' Világon, mellyben annyi közönséges intézetek vólnának, mint itt, 's mind ezek, a' Nemeseknek köszönik lételeket. Ki nem hallotta, mitsoda útát készíttettek a' *Cambicsik* járhatatlan helyeken, a' magok költségén. Ezen gyakorta követett példának, most ismét új Követői támadtak. Nehány *Genuai* Nemesek, kik között *Durazzo Hieronymus* Úr az első, öfzve adták magokat, 's azt az ajánlást tették, hogy ők a' magok költségén tizenhatsz mérföldre terjedő útát készíttetnek, hogy könnyebb lehessen *Genua* és *Savona* Városa között a' *Kommunikáció* (Közösülés). Az Igazgatás jóvá hagyta az ő szándékjokat, 's annak tellyesítését Közönséges Munkának esmérte. Ez az egész jutalom, mellyet ezen nemes gondolkodású Polgárok nagy ajánlásokért nyertek, kik abban keresik ditsőségeket, ha Hazájokat gazdagíthatják; nem pedig abban, ha azt pufztíthatják.

Genevába (*Genf*) egy *Angliai* mesterséges Lovagló ment nem régiben, hogy az oda való Közönséget a' maga lovaglásbéli tehetségeinek szemléltetésével mulattassa, 's a' mulattatásért töl-

töltesse a' maga erszénnyét. Jelentést - tévő tzedulában, meg találta különböztetni a' *Nemesseget* a' *Publikumtól*, ezt nyomtattatván azokra: *A' Nemesfégnék, és Publikumnak mulattatására*, azért is mind le tépték azokat, 's így kellett néki tenni más tzedulákon a' jelentést: *A' mesterseg' kedvellőnek mulattatására*.

Nem várták hajdan nagyobb nyughatatlansággal a' *Görögök*, az *Orákulumoknak* feleleteiket: mint a' minémű kívánsággal várják most a' *Lengyelek Dresdából a' Saxoniai Választó Hertzeg'* jelentését. Mert annak vétele előtt nem tudhatják ők azt igazán, mi végeztetett a' *Pillnitz* F. Gyűlésben. Irják ugyan már közönséges *Levelek* is, még pedig mint bizonyost, hogy mind a' *Tsászár*, mind a' *Prussziai Király* jóvá hagyták a' *Lengyel Konstitutiót*, 's annak védelmezésére is ajánlották magokat — és ez igaz lehet — de hogy? — ez ám éppen a' dolog' bökkenője. — Némellyek azt mondják: *minden feltétel nélkül*; mások pedig oda teszik azt a' kedves *Prussziai* — de bezzeg kedvetlen *Lengyel Hat.* Ha tudni illik *Thorn* és *Dántzig* által-engedődnek a' *Prussziai Királynak*.

Ezeket is irják még a' *Pillnitz* Gyűlésről:

A' *Tsászár*, és a' *Prussziai Király*, költsönös ígéretet tettek egymásnak, hogy egyik se igyekezik közülök, a' maga Házához keríteni a' *Lengyel Infantissát*, vagy *Koronás Hertzeg-Aszfonyt* — a' *Saxoniai Vál. Hertzeg' Leányát* — és még az *Orosz Udvar* is meg fogják kérni, hogy velek egy úton járjon ebben a' dologban. — Továbbá, holtig való barátságra kötelezték magokat egymás erántt a' *Tsászár*, a' *Prussziai Király*, és a' *Saxoniai Választó Hertzeg*, melly barátságnál fogva készek lesznek egymást tellyes erejekkel segíteni, és védelmezni; *Európa'* tsendes-

470

498

dességét, és a' *Német Konstitutiót* fenn tartani. — A' *Frantzia* Király' ifjabb testvér Ötse (az *Artesiai Gróf*) előtt, következendőképpen nyilatkoztatták ki magokat a' Tsászár, 's a' *Prussziai* Király: hogy t. i. a' *Frantzia* Királynak mostani állapota egy olyan tárgy, melly minden *Európai* Fejedelmeket érdekel, 's reménylik ö. Tsász. 's *Prussz.* Felségek, hogy ezt azon Hatalmasságok is meg fogják esmérni, a' kiknek erejekkel kívánniak ö. Tsász. 's *Prussz.* Felségek egyesíteni magok' erejeket a' *Frantzia* Király' javára, ha a' 'szükség úgy találná hozni magával.

A' Nagy *Fridriknek* sokszor halálát költötték vólt, mincelötte meg hólt vólna. *Egri Püspök* ö. Excellenciáját is gyakran meg haltatták már, még életében. Halálát hirdették közelébb is innen *Bétsből* némellyek; de nem hibáznak vele az Olvasók, ha azon tudósításon nem fognak építeni.

* * * * * * *

A' ki a' *Miskóltzi*, *Diós - Győri*, *Aranyosi*, és *Csabai* tsap - székeket, serföző - és pálinkaházakat, 's vásárokat, ezen folyó Elztendőnek első Novemberétől fogva ki akarja árendálui: jelentse magát a' *Pesti Cameralis Adminisztrátió*nál.

Küldjük az Ország - Gyűlése' Historiájának G g árkusát.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 27-dik napján, 1791-dik elztendőben.

